

NVO
PUTEVIMA SUNCA

НАШ ГЛАС ЈЕ ВАЖАН

Истраживање:
Имплементација дечијих права и
заштите деце у општини Грачаница

Јул, 2022.

САДРЖАЈ:

Уводна реч директорке	3.
Предговор	4.
Методологија	5.
Анализа добијених резултата	6.
Закључак	25.
Препоруке	26.

УВОДНА РЕЧ ДИРЕКТОРКЕ

Како смо кренули? Радећи у невладином сектору и образовању, суочавајући се са свакодневним проблемима од социјалних, животних, политичких, безбедоносних са којима се суочава наша заједница, јавила се потреба за оснивањем организације. Организација је основана 2005 године, а са радом креће 2011г.

Богато искуство тима допринело је до проналажења пута који ћемо следити -дечија права. Желели смо помоћи деци, да наша деца имају исте могућности као и деца из развијених средина, желели смо садржајнији и квалитетнији живот деце, рачунајући на затвореност и ограниченост енклаве у којој живимо.

Жеља за програмима неформалног образовања-пре свега заштите деце, која би помогла у одрастању деце изнедрила је песму 2007. године а затим и многе пројекте које активно спроводимо дуги низ година, на пољу дечијих права и заштите деце у општини Грачаница.

У почетку није било лако али несебичним тимским радом, подршком донатора Save the Children организације, озбиљним приступом, задобили смо поверење деце, родитеља, заједнице, партнера. Више о нашим пројектима можете погледати на www.putevvimasunca.com.

Желимо убудуће да побољшамо услове-процесе партиципације деце,које доводи до испуњења дечијих права, охрабрити их и оспособити да скрену пажњу на своје мишљење о питањима која их се тичу и да их одрасли чују. Овим Истраживањем дајемо прилику деци да искажу своје мишљење и добијемо увид у примену дечијих права и заштите деце у општини Грачаница.

„Учествовање као право детета да изрази мишљење о свим стварима које га се тичу представља основну карактеристику детета као активног субјекта права (Save the Children, 2003)“.

Шта нас покреће? Најбољи интерес деце, активно учешће деце и осталих учесника у активностима, жеља да сазнају нешто ново, радост на лицима деце учесника у манифестацијама, спремност родитеља да учествују у нашим програмима, број учесника у нашим пројектима, подстичу нас да радимо више данас за боље сутра.

Радити са децом је задовољство, радити за децу је привилегија !

Извршни директор НВО Путевима сунца
Снежана Михајловић

Истраживање „Имплементација дечијих права и заштите деце у општини Грачаница“ је спровела невладина организација "Путевима сунца" у оквиру пројекта "Наш глас је важан 2022", који подржава организација „Save the Children“, а финансира Шведска агенција за међународни развој и сарадњу (SIDA).

Главни циљ овог истраживања био је анализа стања дечијих права и дечије заштите у општини Грачаница, виђена очима деце.

Циљна група овог истраживања били су деца-ученици основних и средњих школа, узраста од 11г. до 18 година, дечаци, девојчице, деца из осетљивих група, деца из партнерских школа укључених у овај пројекат као и деца из осталих школа на територији општине Грачаница.

Пројекат „Наш глас је важан“ намењен је партиципацији деце, а циљ пројекта је створити безбедно инклузивно окружење за децу и подржати учешће деце у процесу доношења одлука о питањима права детета у општини Грачаница.

Пројекат се спроводи у средњим школама (Гимназији и Економско трговачкој школи) и у три највеће школе (ОШ „Краљ Милутин“, ОШ „Миладин Митрић“ и ОШ „Кнез Лазар“) у општини Грачаница и од великог је значаја у стварању безбедног и инклузивног окружења у заједници.

Пројекат има велики значај како за децу (јер ће деца своје ставове и потребе око питања од заједничког интереса моћи да изнесу, да се повежу са децом која се баве дечијим правима у другим срединама, да се повежу са институцијама које доприносе испуњавању дечијих права), тако и за читаву заједницу јер утиче на ширење свести о дечијим правима.

Главни задаци овог истраживања били су следећи:

- Одржавање састанка са особљем организације Путевима Сунца ради дефинисања циљева и праћења тока истраживања, као и са руководством основних и средњих школа како би истраживачки тим имао приступ испитаницима
- Развити детаљан план рада истраживања
- Дефинисање методологије истраживања,
- дизајнирање упитника на српском језику,
- одређивање начина дистрибуције упитника,
- дистрибуција упитника за прикупљање података,
- анализирање добијених података
- Писмено представити резултате истраживања

Истраживање је спроведено у следећем временском периоду: од 20 до 24 јуна 2022. године у основним и средњим школама у општини Грачаница и обихватило је 410 испитаника.

За прикупљање упитника коришћена је квантитативна метода. Припремљени упитници попунили су ученици основних и средњих школа.

Упитници су садржали 16 питања, отвореног и затвореног типа, који су прилагођени циљној групи, у зависности од тога шта се желело сазнати.

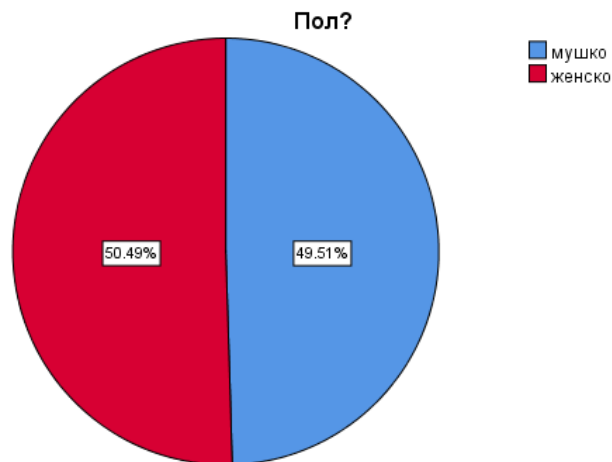
АНАЛИЗА ДОБИЈЕНИХ РЕЗУЛТАТА

За сваку циљну групу, прикупљен је следећи број попуњених упитника:

1. За ученике основних школа-255 упитника
2. За ученике средњих школа-155 упитника

Ученици:

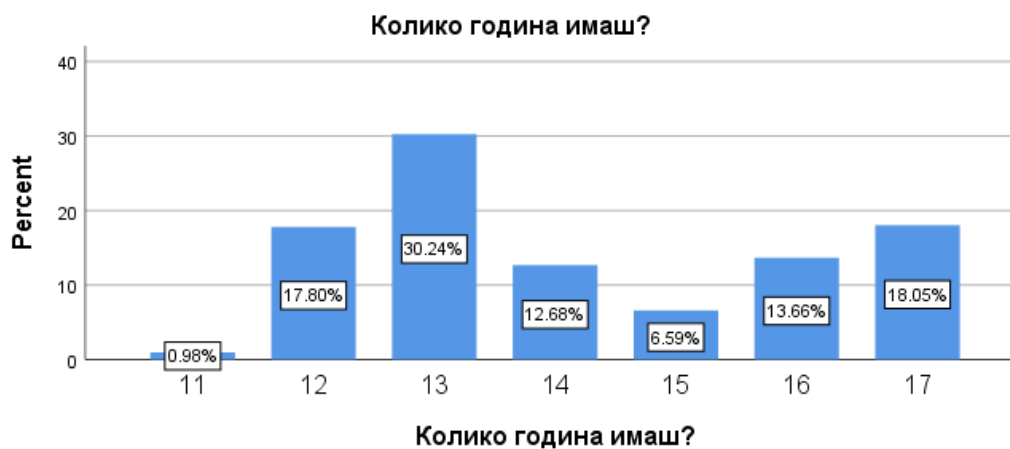
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	мушко	203	49.5	49.5	49.5
	женско	207	50.5	50.5	100.0
Total		410	100.0	100.0	

У истраживању учествовало укупно 410 деце, 203(49,5%) дечака и 207(50,49%) девојчица, што нам говори да су оба пола заступљена у истраживању у скоро једнаком проценту и да су оба пола имала могућност да дају своје мишљење у истраживању.

1.Колико година имаш?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	11	4	1.0	1.0	1.0
	12	73	17.8	17.8	18.8
	13	124	30.2	30.2	49.0
	14	52	12.7	12.7	61.7
	15	27	6.6	6.6	68.3
	16	56	13.7	13.7	82.0
	17	74	18.0	18.0	100.0
	Total	410	100.0	100.0	

Узраст-старост испитаника кретао се од 11 до 17 година. Највећи допринос истраживању дала су деца узраста 13 година(30,24%) њих 124 и деца узраста 17 година(18,05%) њих 74.

2. Коју школу похађаш?

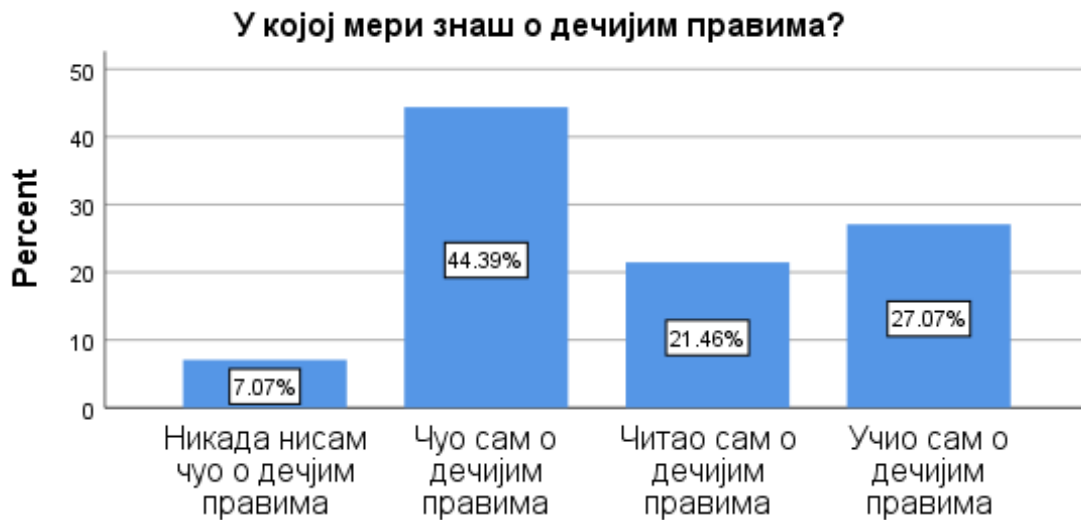
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Основну	255	62.2	62.2	62.2
	Средњу школу	155	37.8	37.8	100.0
	Total	410	100.0	100.0	

У основним школама учествовало је 255(62,20%) испитаника, док у средњим школама број испитаника износи 155(37,80%).

3. У којој мери знаш о дечијим правима?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Никада нисам чуо о дечијим правима	29	7.1	7.1	7.1
	Чуо сам о дечијим правима	182	44.4	44.4	51.5
	Читао сам о дечијим правима	88	21.5	21.5	72.9
	Учио сам о дечијим правима	111	27.1	27.1	100.0
	Total	410	100.0	100.0	

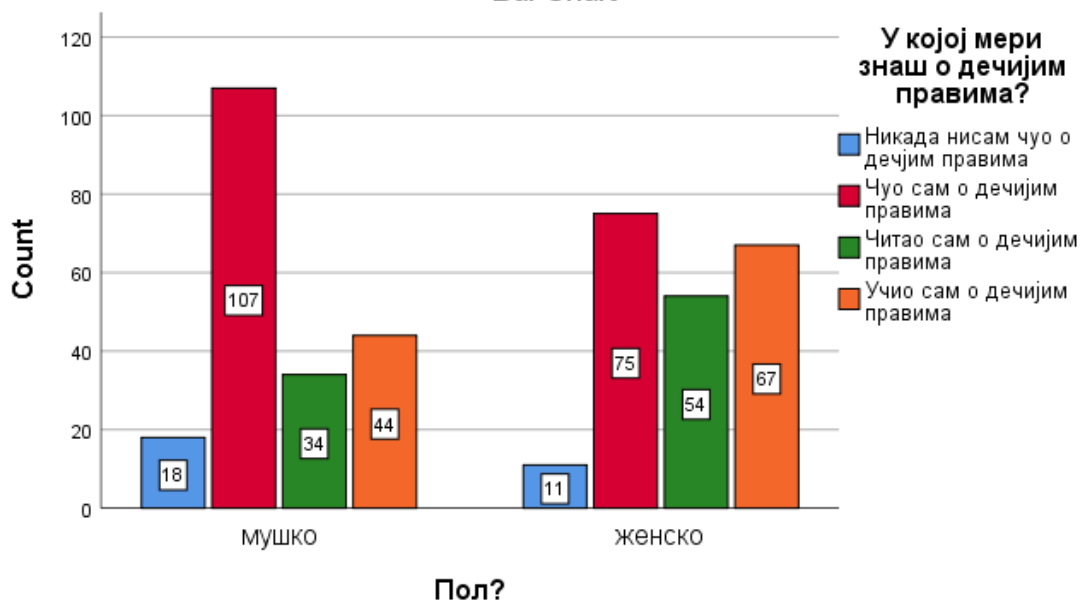
У којој мери знаш о дечијим правима?

Пол? * У којој мери знаш о дечијим правима?

Count

		У којој мери знаш о дечијим правима?				Total
		Никада нисам чуо о дечијим правима	Чуо сам о дечијим правима	Читао сам о дечијим правима	Учио сам о дечијим правима	
Пол?	мушко	18	107	34	44	203
	женско	11	75	54	67	207
Total		29	182	88	111	410

Bar Chart

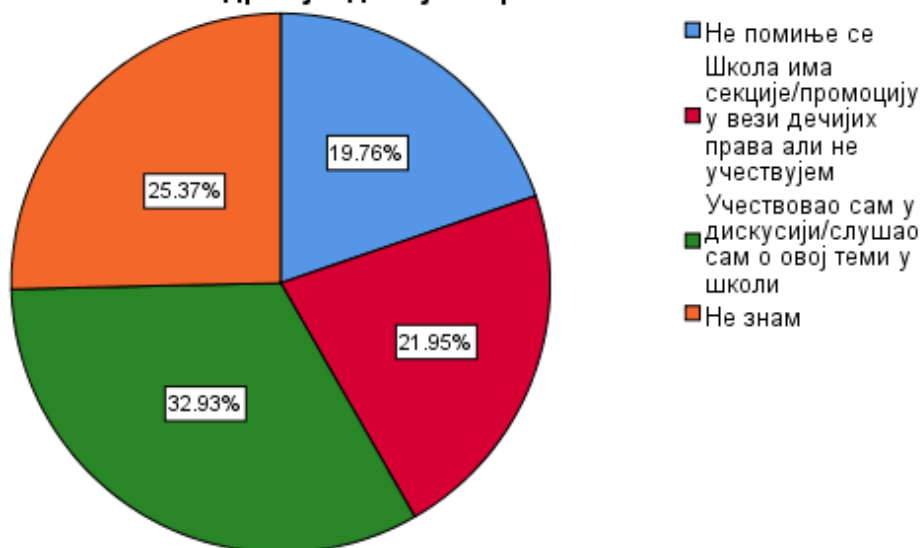

На питање „У којој мери знаш о дечијим правима?“, највећи број одговора је био „Чуо сам о дечијим правима“ – 44.39%, (21,6%) ученика је рекло да су „читали о дечијим правима“ и да су „учили о дечијим правима“ (27.07%). Најмањи број одговора је био „никада нисам чуо о дечијим правима“ – 7.07%. У односу на пол, више дечака је одговорило „Чуо сам о дечијим правима“ њих 107 у односу на 75 девојчица које је дало исти одговор. Са друге стране девојчице су више читале 54 у односу на 34 и училе 67 у односу 44 о дечијим правима у односу на дечаке.

4.Колико се у протеклих годину дана у школи коју похађаш спомиње садржај о дечијим правима?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Не помиње се	81	19.8	19.8	19.8
Школа има секције/промоцију у вези дечијих права али не учествујем	90	22.0	22.0	41.7
Учествовао сам у дискусији/слушао сам о овој теми у школи	135	32.9	32.9	74.6
Не знам	104	25.4	25.4	100.0
Total	410	100.0	100.0	

Колико се у протеклих годину дана у школи коју похађаш спомиње садржај о дечијим правима?

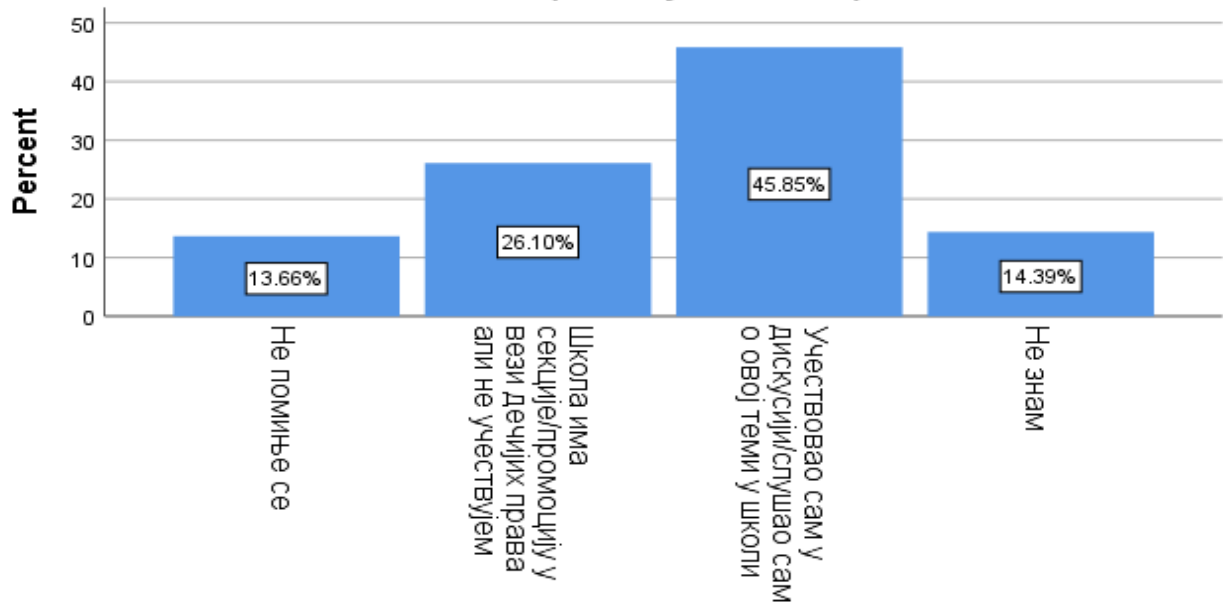

Када је у питању садржај о дечијим правима који се спомиње током наставе у периоду од последњих годину дана, 19.76% ученика је одговорило да се дечија права „не помињу“, док само 21.95% њих је одговорило да „школа има секције у вези дечијих права али не учествује у њима“. 32.93% ученика је дало позитиван одговор – „учествовао сам у дискусији/слушао сам о овој теми у школи“. Одговор „не знам“ је означило 25.37% ученика.

5. Колико се у протеклих годину дана у школи коју похађаш спомиње садржај о заштити деце(насиљу над децом)?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Не помиње се	56	13.7	13.7	13.7
	Школа има секције/промоцију у вези дечијих права али не учествујем	107	26.1	26.1	39.8
	Учествовао сам у дискусији/слушао сам о овој теми у школи	188	45.9	45.9	85.6
	Не знам	59	14.4	14.4	100.0

Колико се у протеклих годину дана у школи коју похађаш спомиње садржај о заштити деце(насиљу над децом)?

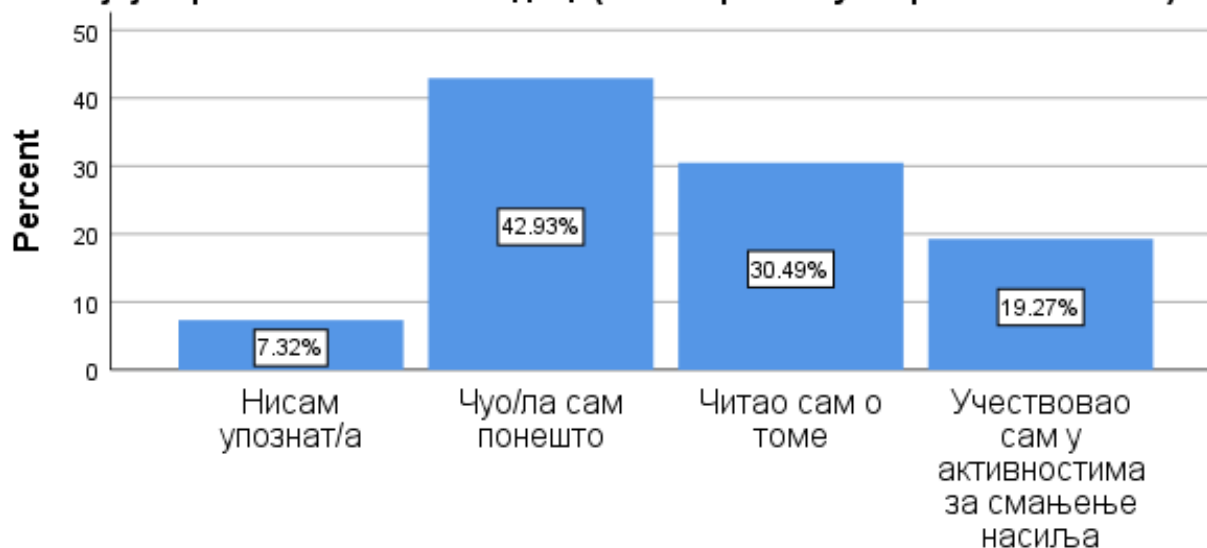

На питање: Колико се у протеклих годину дана у школи коју похађаш спомиње садржај о заштити деце(насиљу над децом), 48.85% деце је одговорило да је учествовао у дискусији и слушало је о овој теми у школи, 26.10% је одговорило да не учествују у секцијама-промоцији дечијих права у школи, 13,66% је одговорило да се у школи не помиње а 14.39% одговорило је не знам.

6. У којој мери знаш о заштити деце(занемаривању и врстама насиља)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Нисам упознат/а	30	7.3	7.3	7.3
	Чуо/ла сам понешто	176	42.9	42.9	50.2
	Читао сам о томе	125	30.5	30.5	80.7
	Учествовао сам у активностима за смањење насиља	79	19.3	19.3	100.0
	Total	410	100.0	100.0	

У којој мери знаш о заштити деце(занемаривању и врстама насиља)

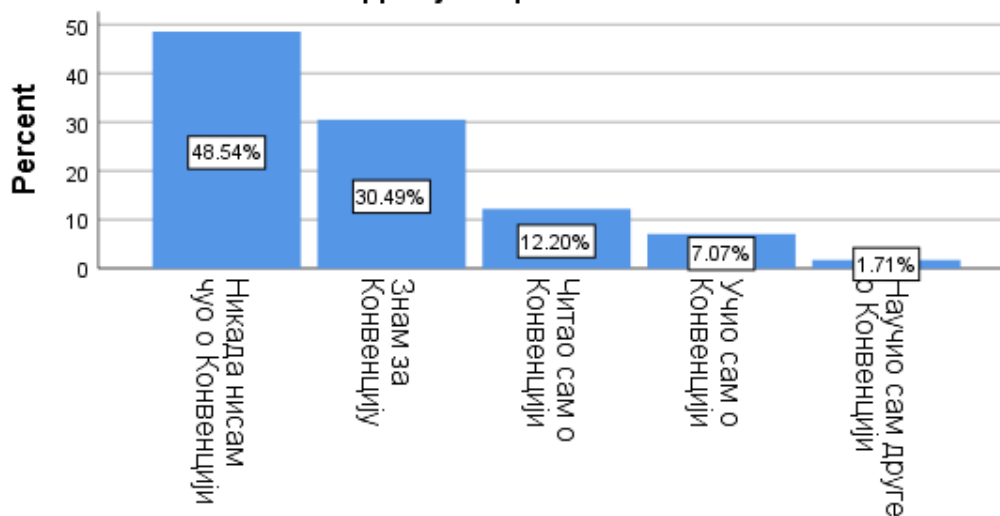
У којој мери знаш о заштити деце(занемаривању и врстама насиља)

На питање колико знаш о заштити деце, 42.93% деце је одговорило да су чули понешто о заштити деце, 30.49% је читало о томе, 19.27% је учествовало у активностима за смањење насиља а 7.32% није у опште упознато са овом темом.

7. У којој мери си упознат са Конвенцијом Уједињених Нација о Дечијим Правима?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Никада нисам чуо о Конвенцији	199	48.5	48.5	48.5
	Знам за Конвенцију	125	30.5	30.5	79.0
	Читао сам о Конвенцији	50	12.2	12.2	91.2
	Учио сам о Конвенцији	29	7.1	7.1	98.3
	Научио сам друге о Конвенцији	7	1.7	1.7	100.0
Total		410	100.0	100.0	

У којој мери си упознат са Конвенцијом Уједињених Нација о Дечијим Правима?

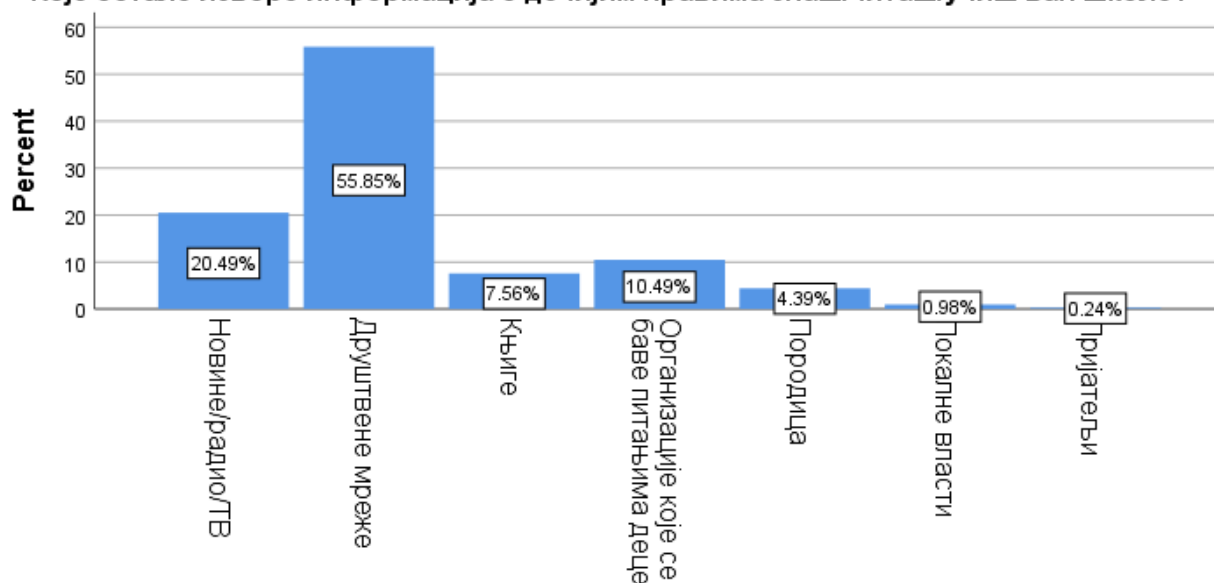

На питање „У којој мери си упознат са Конвенцијом Уједињених Нација о Дечијим Правима?“, чак 48.54% ученика није чуло о Конвенцији, док 30.49% ученика зна о Конвенцији, односно 12.20% је читало о Конвенцији. Што се тиче понуђеног одговора „учио сам о Конвенцији“, 7.07% ученика је заокружило овај одговор, а 1.71% је заокружило да су друге учили о Конвенцији.

8. Које остале изворе информација о дечијим правима знаш/читааш/учиш ван школе?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Новине/радио/ТВ	84	20.5	20.5	20.5
	Друштвене мреже	229	55.9	55.9	76.3
	Књиге	31	7.6	7.6	83.9
	Организације које се баве питањима деце	43	10.5	10.5	94.4
	Породица	18	4.4	4.4	98.8
	Локалне власти	4	1.0	1.0	99.8
	Пријатељи	1	.2	.2	100.0
	Total	410	100.0	100.0	

Које остале изворе информација о дечијим правима знаш/читааш/учиш ван школе?

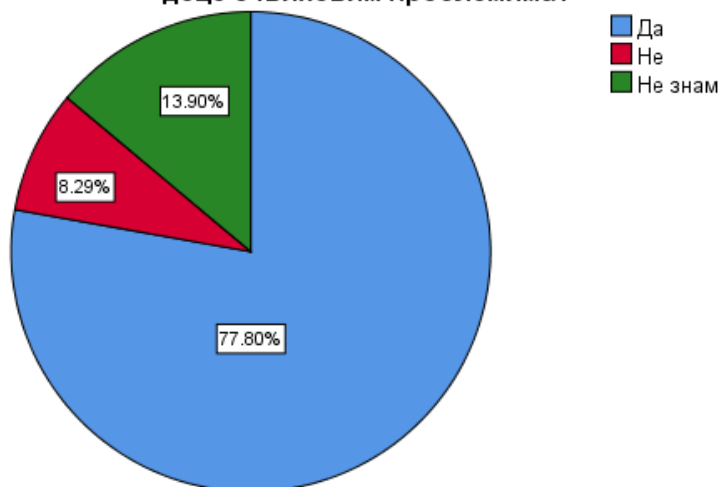

Деца-ученици често проводе своје време на друштвеним мрежама, истраживањем је добијен врло упечатљив резултат на питање „које остале изворе информација о дечијим правима знаш/читааш/учиш ван школе“ – више од половине испитаника је одговорило да користећи друштвене мреже долазе до информација о дечијим правима. Следи одговор: „Новине/радио/ТВ“ -20.49%, организације које се баве питањима деце –10.49%, читајући књиге –7.56%., „породица“ –4.39%, затим локалне власти –0.98% и преко „пријатеља“ – 0.24%.

9. Да ли сматраш да је важно да доносиоци одлука (општинске власти, покрајинске власти, представници Владе, директори школа, наставници, родитељи.) слушају мишљења деце о њиховим проблемима?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Да	319	77.8	77.8	77.8
	Не	34	8.3	8.3	86.1
	Не знам	57	13.9	13.9	100.0
Total		410	100.0	100.0	

Да ли сматраш да је важно да доносиоци одлука (.) слушају мишљења деце о њиховим проблемима?

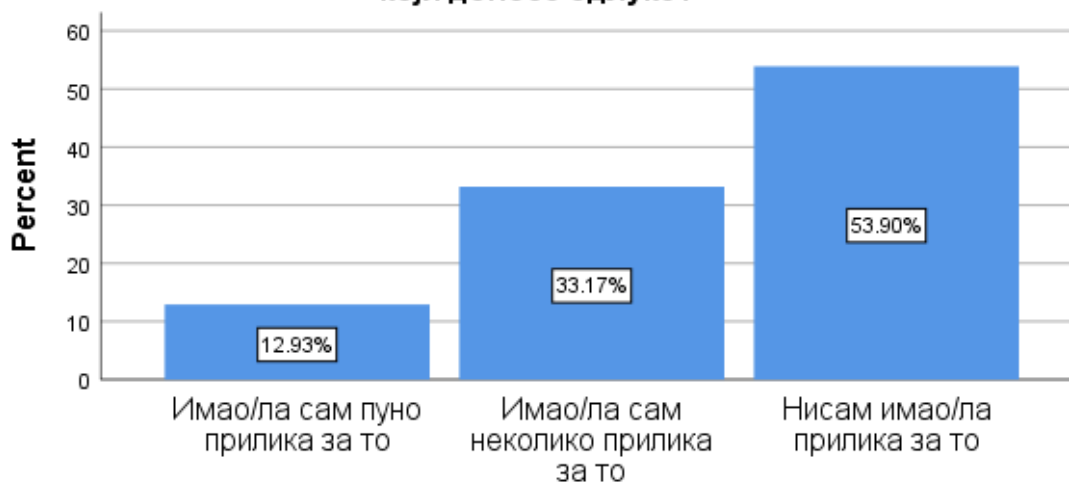

На питање „Да ли сматраш да је важно да доносиоци одлука слушају мишљења деце о њиховим проблемима?“, највише је било потврдног одговора – „Да“ (77.56%). Одговор „не“ је одабрало 8.29% испитаника, док је 13.91% рекло „не знам“.

10. Да ли си икада имао/ла прилику да се изјасниш твоје мишљење онима који доносе одлуке?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Имао/ла сам пуно прилика за то	53	12.9	12.9	12.9
	Имао/ла сам неколико прилика за то	136	33.2	33.2	46.1
	Нисам имао/ла прилика за то	221	53.9	53.9	100.0
	Total	410	100.0	100.0	

Да ли си икада имао/ла прилику да се изјасниш твоје мишљење онима који доносе одлуке?

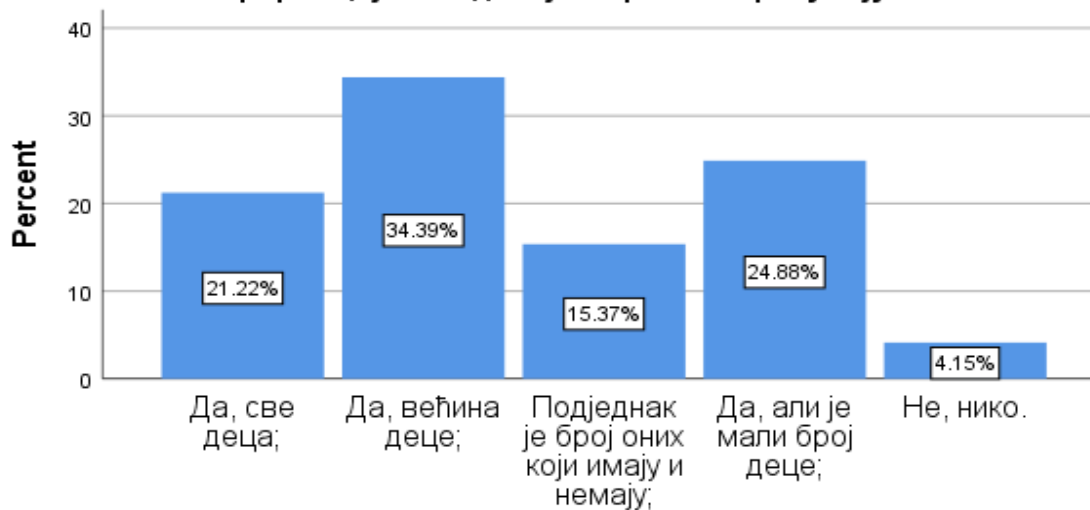

Можемо са дијаграма изнад видети да је највећи број испитаника рекао да нису имали прилика да се изјасне доносиоцима одлука – чак 53.90%. Свега 12.93% испитаника је имао „пуно прилика да се изјасни“, док је 33.17% испитаника „имало неколико прилика за то“.

11. Да ли сматраш да, у твом окружењу, деца имају могућност да приступе информацијама о дечијим правима разумеју?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Да, све деца;	87	21.2	21.2	21.2
Да, већина деце;	141	34.4	34.4	55.6
Подједнак је број оних који имају и немају;	63	15.4	15.4	71.0
Да, али је мали број деце;	102	24.9	24.9	95.9
Не, нико.	17	4.1	4.1	100.0
Total	410	100.0	100.0	

Да ли сматраш да, у твом окружењу, деца имају могућност да приступе информацијама о дечијим правима разумеју?

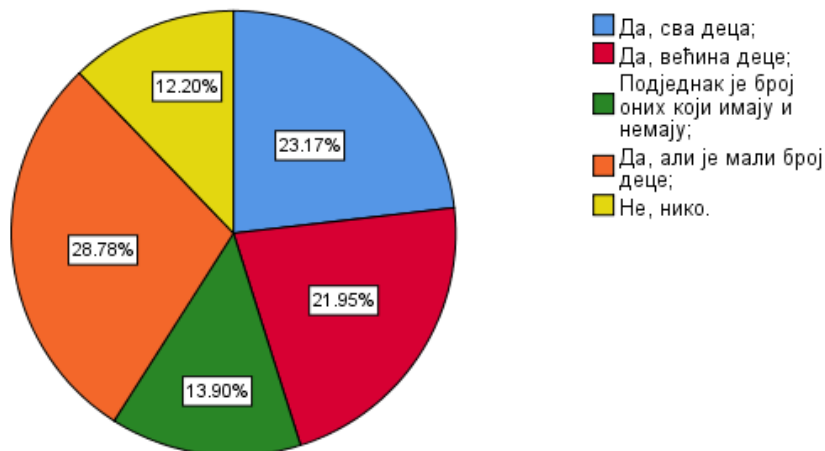

Према мишљењу испитаника (34.39%) већина деце има приступ информацијама на адекватан начин, чак (21.22%) сматра да сва деца имају приступ, (24.88%) сматра да мали број деце има приступ информацијама о дечијим правима, (15.37%) да је једнак број оних који имају и немају приступ информацијама о дечијим правима, (4.15%) испитаника мисли да деца немају приступ овим информацијама.

12. Да ли сматраш да, у твом окружењу, деца имају могућност да разговарају са надлежним органима и да своје идеје и искуства о њиховим правима деле са њима?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Да, сва деца;	95	23.2	23.2	23.2
Да, већина деце;	90	22.0	22.0	45.1
Подједнак је број оних који имају и немају;	57	13.9	13.9	59.0
Да, али је мали број деце;	118	28.8	28.8	87.8
Не, нико.	50	12.2	12.2	100.0
Total	410	100.0	100.0	

Да ли сматраш да, у твом окружењу, деца имају могућност да разговарају са надлежним органима и да своје идеје и искуства о њиховим правима деле са њима?

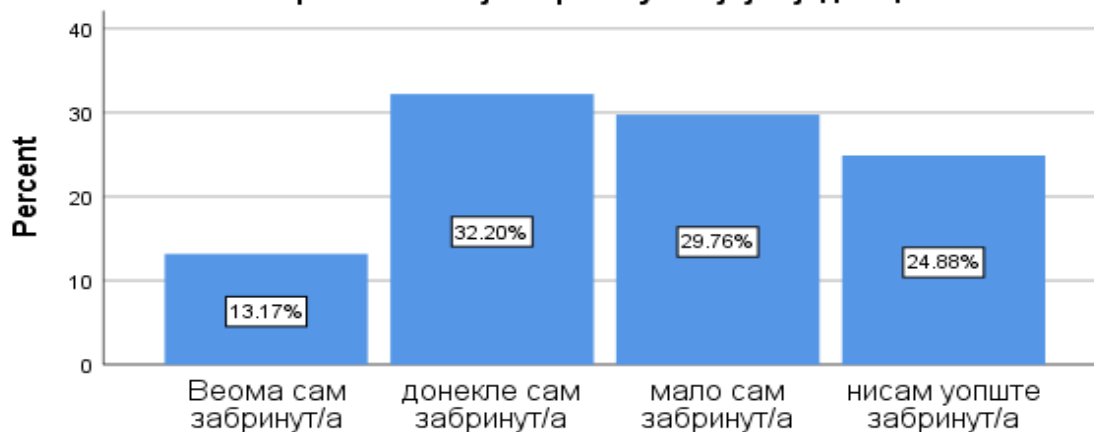

Деца сматрају што се тиче могућности деце да разговарају са надлежним органима, и да своје идеје и искуства поделе са њима, 12.20% испитаника сматра да нико од деце нема ту могућност, док 21.95% мисли да већина деце може да оствари контакт са надлежнима и да са њима размени искуства, 13.9% мисли да је подједнак број оних који имају и немају ту могућност, 28.78% мисли да мали број деце има ову могућност док њих 23.17% сматра да сва деца могу да у надлежним институцијама са надлежним органима дискутују о својим правима и размене искуства.

13. Да ли си и у којој мери си забринут/а у вези реализације твојих права на остваривање твојих права у твојој заједници?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Веома сам забринут/а	54	13.2	13.2	13.2
	донекле сам забринут/а	132	32.2	32.2	45.4
	мало сам забринут/а	122	29.8	29.8	75.1
	нисам уопште забринут/а	102	24.9	24.9	100.0
	Total	410	100.0	100.0	

Да ли си и у којој мери си забринут/а у вези реализације твојих права на остваривање твојих права у твојој заједници?

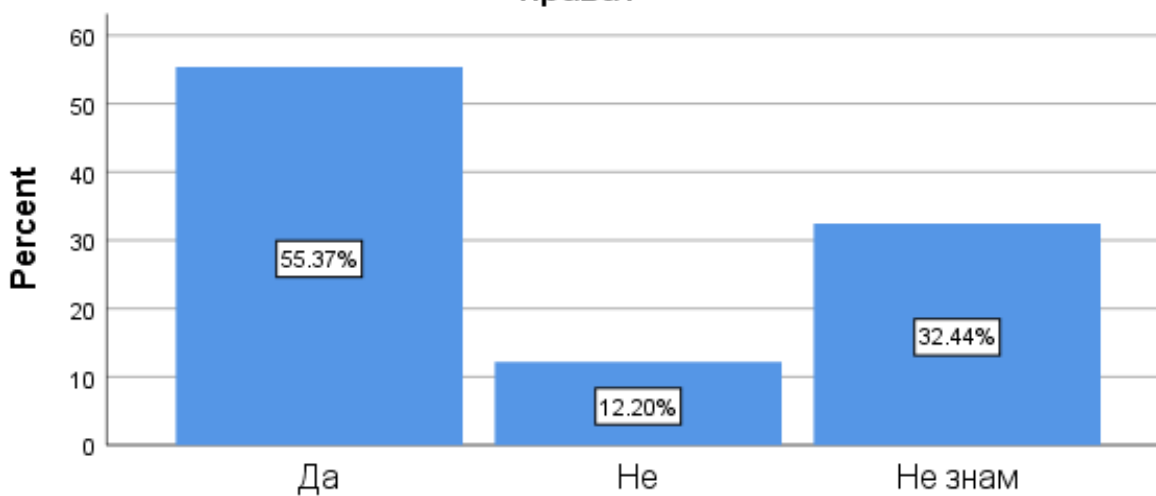

Резултати овог истраживања показују да је 13.17% испитаника веома забринуто у вези реализације њихових права у својој заједници, а чак 32.20% је донекле забринуто. Са друге стране, 29.76% испитаника је мало забринуто, док 24.88% уопште не показује забринутост у погледу остваривања својих права у заједници у којој живи.

14. Да ли верујеш да локалне власти у твојој заједници могу да преузму одговарајуће акције и мере како би допринели остваривању твојих права?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Да	227	55.4	55.4	55.4
	Не	50	12.2	12.2	67.6
	Не знам	133	32.4	32.4	100.0
	Total	410	100.0	100.0	

Да ли верујеш да локалне власти у твојој заједници могу да преузму одговарајуће акције и мере како би допринели остваривању твојих права?

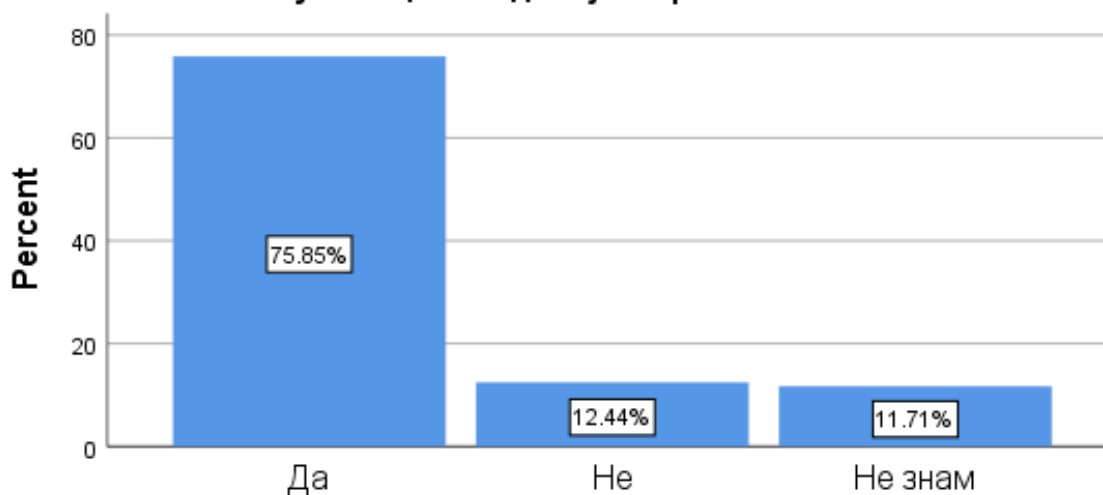

Према мишљењу испитаника овог истраживања, локалне власти имају моћ да преузму одговарајуће акције и мере како би допринели остваривању дечијих права у заједници, чак 55.12% испитаника верује у то, 32.44% није сигурно у то, а 12.20% испитаника мисли да локалне власти нису у позицији из које би могле да допринесу унапређењу и побољшању дечијих права.

15. Да ли сматраш да би школа требало да омогући додатно знање ученицима о дечијим правима?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Да	311	75.9	75.9	75.9
	Не	51	12.4	12.4	88.3
	Не знам	48	11.7	11.7	100.0
	Total	410	100.0	100.0	

Да ли сматраш да би школа требало да омогући додатно знање ученицима о дечијим правима?

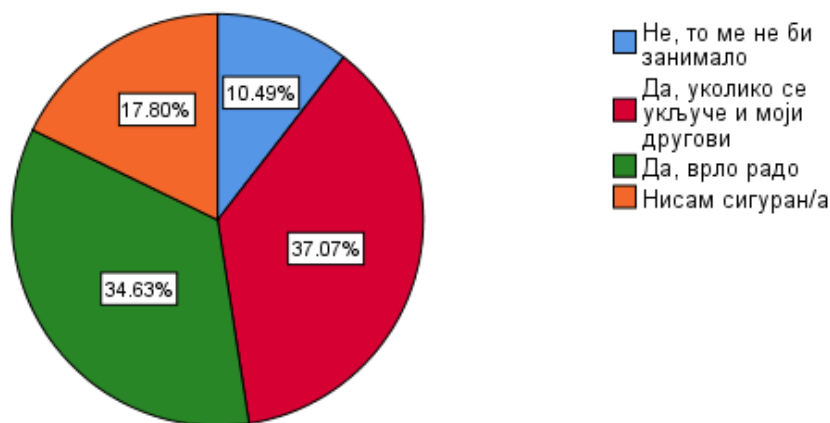

Већина испитаника сматра да би школа требало да омогући додатно знање ученицима о дечијим правима, што је потврдило чак 75.85% испитаника. Са тим се не слаже 12.44% испитаника, док 11.71% не зна да ли школа има те могућности.

16. Ако би се у твом окружењу формирале вршњачке групе (дечије скупштине, групе, удружења и сл.) од стране општине, месне заједнице, невладине организације или школе која би се залагала за реализацију дечијих права, да ли би био/ла спреман/а да се укључиш у активности тог покрета?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Не, то ме не би занимало	43	10.5	10.5	10.5
Да, уколико се укључе и моји другови	152	37.1	37.1	47.6
Да, врло радо	142	34.6	34.6	82.2
Нисам сигуран/а	73	17.8	17.8	100.0

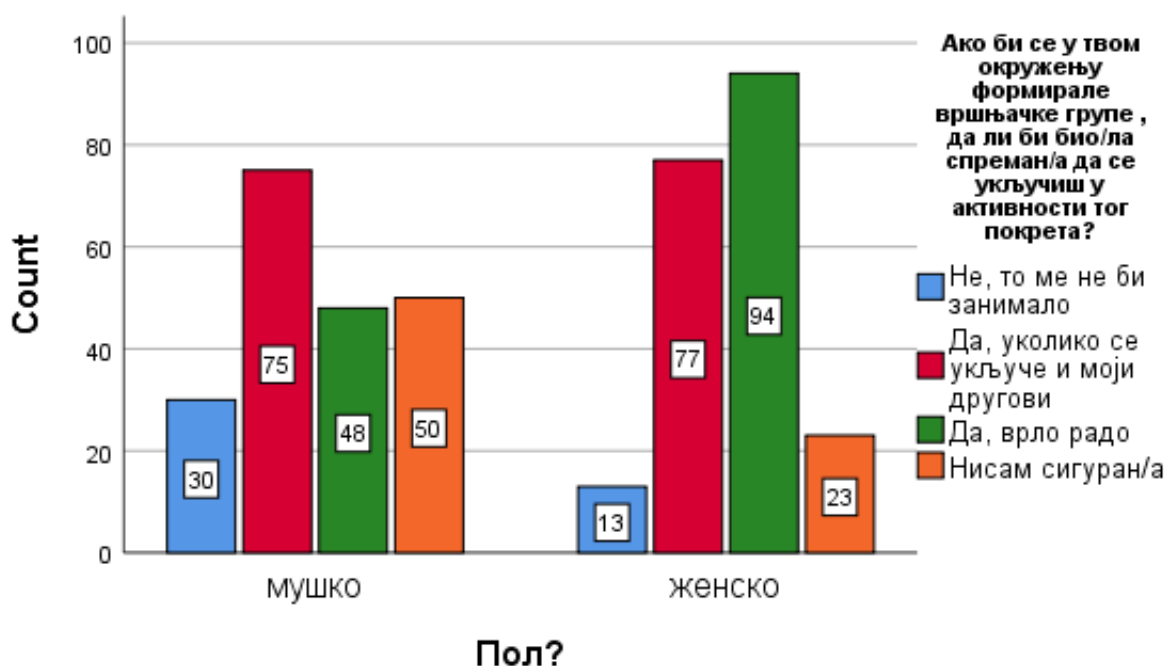
Ако би се у твом окружењу формирале вршњачке групе (дечије скупштине, групе, удружења и сл.) од стране општине, месне заједнице, невладине организације или школе која би се залагала за реализацију дечијих права, да ли би био/ла спреман/а да се укључиш у активности тог покрета?

Што се тиче заинтересованости ученика за учешће у вршњачким групама које би се бавиле дечијим правима, 34.63% се изјаснило да би учествовало у таквим групама уколико би се укључили и њихови другари, а 37.07% би се врло радо прикључило. Мањи број испитаника није сигуран да ли би желео активност у вршњачкој групи (17.80%), док 10.49% испитаника наводи да их такве активности не занимају.

Ако би се у твом окружењу формирале вршњачке групе , да ли би био/ла спреман/а да се укључиш у активности тог покрета?

		Ако би се у твом окружењу формирале вршњачке групе , да ли би био/ла спреман/а да се укључиш у активности тог покрета?				Total
		Не, то ме не би занимало	Да, уколико се укључе и моји другови	Да, врло радо	Нисам сигуран/а	
Пол?	мушко	30	75	48	50	203
	женско	13	77	94	23	207
Total		43	152	142	73	410

Што се тиче заинтересованости ученика за учешће у вршњачким групама разврстаних по полу, које би се бавиле дечијим правима, видимо да девојчице предњаче, односно њих 94 се изјаснило да би учествовало у таквим групама вло радо у односу на 48 дечака, 77 девојчица у односу на 75 дечака се изјаснило да би учествовало у таквим групама уколико би се укључили и њихови другари. Мањи број девојчица 23 у односу на 50 дечака није сигурно да ли би желео активност у вршњачкој групи , док 10.49% испитаника-девојчица и дечака наводи да их такве активности не занимају.

ЗАКЉУЧАК:

Истраживањем смо желели да испитамо стање дечијих права (како их деца виде) на територији општине Грачаница и у ту сврху смо креирали упитник који прилагођен циљној групи-ученицима средњих и основних школа. Добијени податци дају тренутно стање у овој области и уједно указује на потребе и препоруке са гледишта ученика основних и средњих школа на територији општине Грачаница. Истраживање показује значајне резултате у погледу тренутне ситуације дечијих права код деце различитог узраста. Налази анкете показују да су деца била више упозната са појмом права детета него са Конвенцијом дечијих права. Иако су Конвенција и права детета укључени у школске програме, само мали број деце која су учествовала у истраживању верује да зна за ове податке. Налази сугеришу да лекцију о Конвенцији и правима детета у оквиру образовног програма Министарства просвете треба унапредити како би се обезбедило да деца знају о својим правима и како су њихова права заштићена. Веома је значајно нагласити да већина деце није упозната са Конвенцијом као и да је трећина деце чула нешто о дечијим правима, а већина не зна и не укључује се у активности у школи везане за дечија права, као и то да се у циљаним школама она недовољно помињу. Што се тиче знања о дечијим правима, деца су делимично упозната са својим правима, односно, у већини су чули да дечија права постоје. Што се заштите деце тиче, односно врстама насиља над децом, мали број није упознат са овом темом, док већина деце је нешто чула и учила о заштити деце. Један број деце је учествовао у секцијама у школи у циљу заштите од насиља.

Деца испитаници се информисали о својим правима, деца најчешће користе друштвене мреже и медије(новине/радио/ТВ) као изворе информација.

Деца испитаници у овом истраживању, на територији општине Грачаница, сматрају да имају прилике да своје идеје и искуства о дечијим правима поделе са доносиоцима одлука, али су и мишљења да немају сва деца ту могућност. Можда одатле произилази њихова донекле забринутост за остваривање њихових права у заједници у којој живе. Међутим, деца верују да локалне власти могу да преузму одговарајуће кораке који би унапредили стање дечијих права на територији општине Грачаница. Такође, деца сматрају да и школе могу да се укључе у тај процес и да ученицима омогуће додатно знање из области дечијих права. Код деце и младих, постоји заинтересованост за укључивње у вршњачке групе које би се бавиле питањем дечијих права уколико би постојала групна заинтересованост вршњака.

Деца су информисана о њиховим правима углавном преко друштвених мрежа, тако да ово може подстаћи институције и организације које се баве дечијим правима да фокусирају део својих активности на интернету, тј. на оним друштвеним мрежама где деца и млади могу доћи до ових информација. Такође, већина деце обухваћених истраживањем је изјавила да би се укључила у вршњачке групе различитог типа, што може дати могућност различитим организацијама да се укључе и да дизајнирају активности према овим дечијим потребама. Формирање дечијих група може резултирати у активнијем ангажовању деце на локалном нивоу и међу доносиоцима одлука, што је врло важно јер су се испитаници изјаснили да немају сва деца могућност да разговара са надлежним органима.

Препоруке:

- Додатне активности у школама за промовисање учешћа деце и дечијих права у свим фазама(планирања,спровожења,одлучивању) по питањима које се на њих односе у школама, обезбеђивање механизма прилагођених деци, доступности и одговорности за сву децу.
- Спровести кампање на друштвеним мрежама о дечијим правима.
- Развијати јавне дебате са децом и дати им могућност да се њихов глас чује преко дебата, друштвених мрежа, укључујући и ангажујући их кроз различите пројекте и кампање и на тај начин информисати децу и заједницу о дечијим правима путем локалних медија.
- Обезбедити да сви школски службеници, наставници и особље које раде са децом морају разумети права детета, бити опремљени вештинама за промовисање учешћа деце и заштиту права детета.
- Основати и оснажити дечије групе, дечије скупштине, секције које ће имати за циљ заговарање код доносиоца одлука о својим правима.
- Наставити спровођење активности у школама са циљем да се ученици додатно оснаже по питању дечијих права и подићи капацитете оних наставника којима је то потребно како би се подигла свест о овој теми.
- Заговарати о изради политика и правилника за заштиту деце или процедура које се тичу дечијих права међу невладиним организацијама у општини Грачаница.

Лука Цвијетић